

ΑΡΩΜΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΑ ΦΥΤΑ

ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΩΤΗ

**ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ/ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ
ΑΡΩΜΑΤΙΚΩΝ – ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΩΝ ΦΥΤΩΝ**

ΑΡΩΜΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΑ ΦΥΤΑ

- Το φυτικό βασίλειο περιλαμβάνει τουλάχιστον 350.000 διαφορετικά είδη
- Ανάμεσά τους, εκτιμάται ότι υπάρχουν περίπου 18.000 είδη αρωματικών φυτών και 60.000 είδη φαρμακευτικών φυτών
- Η διάκριση ανάμεσα σε πολλά αρωματικά και φαρμακευτικά φυτά (Α/Φ) δεν είναι σαφής, καθώς πολλές φορές έχουν και τις δύο ιδιότητες
- Ο όρος αρωματικά αποδίδεται πρωτίστως σε φυτά με ευχάριστη για τον άνθρωπο οσμή και οι χρήσεις αυτών συνδέονται με την παρασκευή αρωμάτων και άλλων εύοσμων προϊόντων
- Ο όρος φαρμακευτικά αποδίδεται σε φυτά που παράγουν βιολογικώς δραστικές ενώσεις με θεραπευτική δράση για τον άνθρωπο. Κατά κανόνα τα φυτά αυτά συνδέονται με μια μακροχρόνια εμπειρική χρήση και λαϊκή παράδοση

ΑΡΩΜΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΑ ΦΥΤΑ

- Η ελληνική χλωρίδα είναι πλουσιότατη σε είδη και περιλαμβάνει έναν ιδιαίτερα αξιόλογο αριθμό σπάνιων ειδών που απαντούν μόνο στον ελλαδικό χώρο
- Εμφανίζονται στη χώρα μας ως αυτοφυή είδη μερικά από τα πλέον εξαιρετικά μπαχαρικά, βότανα και αρωματικά φυτά στον κόσμο, όπως η ρίγανη, το θυμάρι, το τσάι του βουνού, η μέντα και το φασκόμηλο, ο δίκταμος και πολλά άλλα.

ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ	ΤΥΠΟΣ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ	ΚΛΑΔΟΙ ΧΡΗΣΕΩΝ
Παραφαρμακευτικές	Λυοφιλοποιημένα φυτά Εκχυλίσματα, Αιθέρια έλαια	Φυτοθεραπεία, Αρωματοθεραπεία, Ομοιοπαθητική
Φαρμακευτικές	Απομόνωση δραστικών ουσιών	Παρασκευή φαρμάκων
Τροφίμων - Ποτών	Λυοφιλοποιημένα φυτά Εκχυλίσματα Αιθέρια έλαια	Συμπληρώματα διατροφής Αντιοξειδωτικά τροφίμων Αρωματισμός τροφίμων

ΛΥΟΦΙΛΟΠΟΙΗΣΗ

- Με τη διαδικασία της λυοφιλίωσης αφαιρείτε το νερό με βαθιά κατάψυξη σε πολύ χαμηλή πίεση, διατηρώντας παράλληλα όλες τις ιδιότητες του

Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

- Οι εδαφολογικές και κλιματικές συνθήκες της χώρας μας ευνοούν ιδιαίτερα την ανάπτυξη Α/Φ φυτών που μπορούν να δώσουν προϊόντα εξαιρετικής ποιότητας
- Τις τελευταίες δεκαετίες έγινε μια προσπάθεια να επεκταθεί η καλλιέργεια των αρωματικών φυτών στη χώρα μας αλλά κατέληξε σε αποτυχία, για λόγους που δεν οφείλονται στην ποιότητα του παραγόμενου προϊόντος, αλλά στην έλλειψη γενικότερης επιχειρηματικής στρατηγικής και υποδομών.

ΑΡΩΜΑΤΙΚΑ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΑ ΦΥΤΑ

- Κύρια Α/Φ φυτά που καλλιεργούνται ή συλλέγονται από αυτοφυείς πληθυσμούς της Ελλάδας

Επιστημονική ονομασία	Κοινή ονομασία
<i>Coriandrum sativum</i> (Καλλιεργούμενο)	Κόλιανδρο
<i>Crocus sativus</i> (Καλλιεργούμενο)	ζαφορά, κρόκος
<i>Cuminum cyminum</i> (Καλλιεργούμενο)	Κίμινο
<i>Foeniculum vulgare</i> (Καλλιεργούμενο)	Μάραθο
<i>Humulus lupulus</i> (Καλλιεργούμενο)	Λυκίσκος
<i>Laurus nobilis</i> (Αυτοφυές)	Δάφνη
<i>Lavandula angustifolia</i> (Καλλιεργούμενο)	Λεβάντα
<i>Matricaria recutita</i> (Καλλιεργούμενο, αυτοφυές)	Χαμομήλι
<i>Melissa officinalis</i> (Καλλιεργούμενο)	Μέλισσα φαρμακευτική
<i>Mentha</i> spp. (Καλλιεργούμενο, αυτοφυές)	Μέντα, δυόσμος
<i>Ocimum basilicum</i> (Καλλιεργούμενο)	Βασιλικός
<i>Origanum dictamnus</i> (Καλλιεργούμενο, αυτοφυές)	Δίκταμος
<i>Origanum vulgare</i> (Καλλιεργούμενο, αυτοφυές)	Ρίγανη
<i>Pimpinella anisum</i> (Καλλιεργούμενο)	Γλυκάνισο
<i>Pistacia lentiscus</i> (Καλλιεργούμενο)	Μαστίχα
<i>Salvia fruticosa</i> (αυτοφυές)	Φασκόμηλο
<i>Sideritis</i> spp. (Καλλιεργούμενο, αυτοφυές)	Τσάι του βουνού
<i>Thymus capitatus</i> (αυτοφυές)	Θυμάρι

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΛΑΔΟΥ Α/Φ ΦΥΤΩΝ

Η ανάπτυξη του κλάδου των Α/Φ φυτών στην Ελλάδα καλό θα ήταν να στοχεύσει σε δράσεις που θα αφορούν στα εξής:

- διαμόρφωση ενός συστήματος πιστοποίησης της παραγωγής
- καθορισμό των ποιοτικών εμπορικών προδιαγραφών
- παραγωγή και πιστοποίηση του πολλαπλασιαστικού υλικού
- χωροθέτηση πιλοτικών προγραμμάτων σε όλες τις περιοχές και ένταξή τους στην αναπτυξιακή πολιτική της υπαίθρου
- συνεργασία με τις δομές στήριξης του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων για την ένταξη των προτεινόμενων περιοχών σε επενδυτικά προγράμματα
- συγκρότηση θεσμικού φορέα, ο οποίος θα αναλάβει σε συνεργασία με επιστημονική ομάδα, την προώθηση παραγωγικών, εμπορικών και εξαγωγικών δραστηριοτήτων του τομέα
- ανάληψη από επιστημονική ομάδα της ευθύνης διεξαγωγής ενημερωτικών και επιμορφωτικών ημερίδων για την κατάσταση και τις προοπτικές του τομέα των Α/Φ φυτών, σε συνεργασία με πανεπιστημιακούς φορείς, ερευνητικά κέντρα κ.ά.

ΚΑΛΛΙΕΡΓΟΥΜΕΝΕΣ ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

- Πίνακας 1. αριθμός παραγωγών καλλιεργούμενων Α/Φ φυτών και μέση έκταση ανά παραγωγό για στην Ελλάδα (ΟΠΕΚΕΠΕ 2015)

❖ Ένα εκτάριο ισούται με 10 στρέμματα (10000 τετραγωνικά μέτρα)

Είδος	Αριθμός παραγωγών	Έκταση (Εκτάρια)	Μέσο μέγεθος εκμετάλλευσης ανά παραγωγό
Ρίγανη	1335	1366.99	1.02
Κρόκος	728	390.43	0.54
Τσάι του βουνού	618	305.36	0.49
Λεβάντα	580	628.38	1.08
Μελισσόχορτο	468	96.40	0.21
Γλυκάνισος	312	509.14	1.63
Φασκόμηλο	285	63.72	0.22
Θυμάρι	276	57.88	0.21
Μέντα	247	24.47	0.10
Δενδρολίβανο	246	46.80	0.19
Δυόσμος	188	25.15	0.13
Χαμομήλι	162	81.20	0.50
Κολιάνδρος	153	18.65	0.12
Βασιλικός	123	10.40	0.08

ΚΑΛΛΙΕΡΓΟΥΜΕΝΕΣ ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Μάραθο	107	14.26	0.13
Λουίζα	105	16.03	0.15
Σπαθόχορτο	84	21.90	0.26
Μαντζουράνα	78	8.36	0.11
Δίκταμος	66	8.56	0.13
Κρίταμο	45	7.99	0.18
Κάρδαμο	39	1.31	0.03
Φακελωτή	34	18.05	0.53
Σινάπι	33	97.63	2.96
Τσουκνίδα	25	1.62	0.06
Γκί	19	3.65	0.19
Υσσώπος	18	1.13	0.06
Άγρια μέντα	17	2.03	0.12
Κάρι	8	0.32	0.04
Κύμινο	7	0.48	0.07
Γλυκόριζα	4	0.67	0.17
Φασκόμηλο Σκλάρεα	2	0.06	0.03

ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΑΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΦΥΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Τα αρωματικά και φαρμακευτικά φυτά άρχισαν να αποκτούν ενδιαφέρον λόγω:

- της αλλαγής στον τρόπο ζωής και στις διατροφικές συνήθειες
- του ενδιαφέροντος για το περιβάλλον
- της ανάγκης διατήρησης τροφίμων (έχουν αντιοξειδωτικές και αντιμικροβιακές ιδιότητες)
- της εκτεταμένης χρήσης αρωμάτων και των πολυάριθμων φαρμακευτικών τους χρήσεων (πχ. βότανα, αρωματοθεραπεία)

Η καλλιέργεια των αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών μπορεί να συμβάλει στην:

- Αναδιάρθρωση καλλιεργειών
- Εκμετάλλευση φτωχών και εγκαταλειμμένων χωραφιών
- Αύξηση γεωργικού εισοδήματος
- Δημιουργία μικρών βιομηχανικών μονάδων
- Αξιοποίηση γυναικείων, παιδικών και μεγάλης ηλικίας χεριών
- Ανάπτυξη της μελισσοκομίας
- Τουριστική αξιοποίηση διαφόρων περιοχών
- Εξοικονόμηση συναλλάγματος
- Προστασία της χλωρίδας

ΔΡΟΓΗ

- ✓ **Δρόγη** είναι ο όρος που συνδέεται με τα φαρμακευτικά κυρίως φυτά, είναι το μόνο μέρος του φυτικού οργανισμού, π.χ. φύλλα, φλοιός, η άλλο όργανο του φυτού, που χρησιμοποιείται για την θεραπευτική ή άλλη δράση του
- ✓ Επίσης δρόγες χαρακτηρίζονται τα εκκρίματα, είτε παθολογικά είτε φυσιολογικά όπως για παράδειγμα η ρητίνη καθώς και τα προϊόντα εκχύλισης
- ✓ Στις δρόγες είναι συγκεντρωμένες εκείνες οι ουσίες στις οποίες οφείλεται η δράση του φυτού
- ✓ Η συλλογή δρογών γίνεται είτε από αυτοφυή φυτά είτε από καλλιέργειες
- ✓ Πολύ σημαντικό ρόλο παίζει ο χρόνος της συλλογής, έτσι ώστε να επιλεγεί η χρονική στιγμή κατά την οποία, το φυτό περιέχει το μεγαλύτερο ποσοστό των επιθυμητών συστατικών
- ✓ Κατά γενικό κανόνα τα φύλλα συλλέγονται πριν την ανθοφορία, τα άνθη πριν να αρχίσουν να μαραίνονται, οι καρποί όταν είναι ώριμοι, τα σπέρματα όταν ξηραίνεται το φυτό
- ✓ <https://www.youtube.com/watch?v=4dK8z-MMfu8&t=279s>
- ✓ <https://www.youtube.com/watch?v=rVqw6gUnFMM>

Ρίγανη, *Origanum vulgare*

Μελισσόχορτο, *Melissa officinalis* L.,

Φασκόμηλο, *Salvia spp*

Θυμαρί, *Thymus* sp

Τσάι του βουνού (σιδερίτης), *Sideritis* spp.

Δίκταμο (Origanum dictamnus)

Γλυκάνισος (*Pimpinella anisum*)

Δάφνη (*Laurus nobilis*)

Δενδρολίβανο (*Rosmarinus officinalis*)

Κάππαρη (*Capparis spinosa*)

Κορίανδρος ή Κόλιανδρος (*Coriandrum sativum*)

Λεβάντα (Lavandula spp.)

Μαντζουράνα (*Origanum majorana*)

Δυόσμος (*Mentha spicata*)

Χαμομήλι (*Matricaria chamomilla*)

Κρόκος Κοζάνης, σαφράν (Crocus sativus)

Βιβλιογραφία

- Δρ. Ηλίας Κάλφας, Αρωματικά φυτά, 2018
- Δρ. Ελένη Μαλούπα, Δρ. Κατερίνα Γρηγοριάδου, Δρ. Διαμάντω Λάζαρη, Δρ. Νικόλαος Κρίγκας, Καλλιέργεια, μεταποίηση και διασφάλιση ποιότητας των ελληνικών αρωματικών - φαρμακευτικών φυτών: βασικές αρχές καθετοποιημένης παραγωγής, 2013